

Unia Gospodarcza i Pieniężna

Polityka gospodarcza i pieniężna (art. 119 TfUE)

- Dla osiągnięcia celów określonych w artykule 3 Traktatu o Unii Europejskiej, działania Państw Członkowskich i Unii obejmują, na warunkach przewidzianych w Traktatach, **przyjęcie polityki gospodarczej opartej na ścisłej koordynacji polityk gospodarczych Państw Członkowskich**, rynku wewnętrznym i ustaleniu wspólnych celów oraz prowadzonej w poszanowaniu zasady otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją;
- Równolegle, na warunkach i zgodnie z procedurami przewidzianymi w Traktatach, działania te **obejmują jedną walutę, euro, jak również określenie oraz prowadzenie jednolitej polityki pieniężnej i polityki wymiany walut**, których **głównym celem jest utrzymanie stabilności cen**, oraz, bez uszczerbku dla tego celu, wspieranie ogólnych polityk gospodarczych w Unii, zgodnie z zasadą otwartej gospodarki rynkowej z wolną konkurencją

Zasady przewodnie (art. 119 ust. 3, 123, 125 i 126 TfUE)

- stabilne ceny,
- zdrowe finanse publiczne i warunki pieniężne oraz
- trwała równowaga płatnicza
- Unia nie odpowiada za zobowiązania rządów centralnych, władz regionalnych, lokalnych lub innych władz publicznych, innych instytucji lub przedsiębiorstw publicznych Państwa Członkowskiego, ani ich nie przejmuje;
- Państwo Członkowskie nie odpowiada za zobowiązania rządów centralnych, władz regionalnych, lokalnych lub innych władz publicznych, innych instytucji lub przedsiębiorstw publicznych innego Państwa Członkowskiego, ani ich nie przejmuje;
- Państwo Członkowskie unikają nadmiernego deficytu budżetowego.

Argumenty za przystąpieniem Polski do euro

- obniżenie kosztów wymiany walut dla obywateli i przedsiębiorców, co za tym idzie jeszcze pełniejsza realizacja swobód traktatowych (szczególnie przepływu kapitału i płatności);
- współudział Polski w pogłębionej integracji jaka ma miejsce wśród państw strefy euro – stąd wzrost znaczenia i możliwości politycznych Polski w Europie;
- uczestnictwo w transparentnym, ponadnarodowym systemie walutowym, brak ryzyka „zamachu na bank centralny” przez nieodpowiedzialną politykę wewnętrzną;
- bycie częścią wielkiej strefy walutowej, posiadanie silnej waluty, znacznie bardziej odpornej na wahania kursowe na świecie;

Argumenty za przystąpieniem PL do euro (2)

- niższe koszty obsługi zadłużenia państwa (?)

Argumenty przeciw przystąpieniu PL do euro

- „*euro – teuro*”, wzrost cen, szczególnie podstawowych produktów;
- pozbawienie państwa wpływu na politykę pieniężną;
- wspólna waluta (i polityka pieniężna) pozbawia państwa podstawowego narzędzia spłaszczenia cyklu koniunkturalnego; w okresie kryzysu własna waluta może działać łagodząco – dochodzi do jej dewaluacji w stosunku do innych walut, co prowadzi do wzrostu konkurencyjności eksportu i obniżenia się konkurencyjności (wzrostu cen) produktów importowanych, a co za tym idzie wzrostu PKB (i zatrudnienia) i obniżenia się deficytu handlu zagranicznego (to zjawisko można było dostrzec w 2009 r. eur/pln z 3,3 w 2008Q2 do 4,9 w 2009Q3);

Etapy tworzenia Unii Gospodarczej i Pieniężnej

- Pierwszy etap (do końca 1993 r.) – zakończenie procesu tworzenia wspólnego rynku: zakładano, że państwa osiągną całkowitą liberalizację w zakresie przepływu kapitału i płatności bieżących pomiędzy sobą nawzajem oraz w odniesieniu do państw trzecich.
- Drugi etap (1994 – 1998): powstanie infrastruktury instytucjonalnej UGiP, sformułowanie ram prawnych jednolitej polityki pieniężnej oraz podjęcie przez Radę decyzji kwalifikującej poszczególne państwa członkowskie do III etapu UGiP (wg **kryteriów konwergencji**).
- Trzeci etap (1999 – 2001) – przyjęcie jednolitej waluty euro (1999-2002 w formie bezgotówkowej) oraz zaprowadzenie w ramach ESBC wspólnej polityki pieniężnej i walutowej.

Kryteria konwergencji – pozabudżetowe (art. 140 ust. 1 TfUE)

- **inflacyjne:** osiągnięcie wysokiego stopnia stabilności cen; będzie to wynikało ze stopy inflacji zbliżonej do istniejącej w co najwyżej trzech Państwach Członkowskich, które mają najlepsze rezultaty w dziedzinie stabilności cen;
- **kursy walutowe:** poszanowanie zwykłych marginesów wahań kursów przewidzianych mechanizmem kursów wymiany walut europejskiego systemu walutowego przez co najmniej dwa lata, bez dewaluacji w stosunku do euro (+- 15%);
- **stopy procentowe:** trwały charakter konwergencji osiągniętej przez Państwo Członkowskie i jego udziału w mechanizmie kursów wymiany walut, co odzwierciedla się w poziomach długoterminowych stóp procentowych

Kryteria konwergencji - budżetowe

- **deficyt budżetowy:** stabilna sytuacja finansów publicznych; będzie to wynikało z sytuacji budżetowej, która nie wykazuje nadmiernego deficytu budżetowego w rozumieniu artykułu 126 ustęp 2 (3%);
- **dług publiczny** nie przekracza 60% PKB.

[wartości zdefiniowane w Protokole w sprawie procedury dotyczącej nadmiernego deficytu budżetowego].

Organy Unii Gospodarczej i Pieniężnej

- **Europejski System Banków Centralnych (ESBC)** składa się z Europejskiego Banku Centralnego oraz z krajowych banków centralnych strefy euro. ECBC nie ma osobowości prawnej ani własnych organów. Jego głównym zadaniem jest utrzymanie stabilności cen;
- **Europejski Bank Centralny (EBC)** z siedzibą we Frankfurcie nad Menem. Organami EBC są Rada Prezesów oraz Zarząd. Rada Prezesów składa się z Zarządu EBC oraz prezesów banków narodowych krajów strefy euro. Rada Prezesów podejmuje decyzje kształtujące zarówno treść, jak i narzędzia wspólnej polityki pieniężnej i walutowej UGiP działając zwykłą większością głosów. Zadaniem Zarządu jest wdrażanie polityki pieniężnej i walutowej określonej przez Radę Prezesów.
- **Komitet Ekonomiczno-Finansowy (KEF)** ma za zadanie wspieranie koordynacji polityk Państw Członkowskich w pełnym zakresie niezbędnym do funkcjonowania rynku wewnętrznego. Państwa Członkowskie, Komisja i Europejski Bank Centralny mianują nie więcej niż po dwóch członków Komitetu.

Pakt stabilności i wzrostu

Rozporządzenie 1466/97 dotyczy monitorowania przez Radę programów stabilizacyjnych. Ma ono na celu zapobieganie powstawaniu nadmiernych deficytów budżetowych. Rozporządzenie nakłada na państwa członkowskie obowiązek corocznego przedstawiania Komisji oraz Radzie informacji o:

- równoważeniu budżetu finansów publicznych (deficyt nie większy niż 3%);
- spodziewanym poziomie długu publicznego;
- podstawowych założeniach odnoszących się do wskaźników makroekonomicznych mających wpływ na realizację przyjętego programu stabilizacyjnego;
- opis środków polityki gospodarczej, które mają być wykorzystane do osiągnięcia lub utrzymania celów stabilizacji/konwergencji.

Pakt stabilności i wzrostu (2)

- **Rozporządzenie 1467/97** wprowadzające procedurę unikania nadmiernych deficytów budżetowych. Zgodnie z tym aktem, za nieprzestrzeganie przez państwo członkowskie uczestniczące w UGiP przepisów TWE dotyczących dyscypliny budżetowej grożą mu dwa rodzaje sankcji:
 - zobowiązanie państwa do złożenia nieoprocentowanych zwrotnych depozytów
 - zamiany ich na depozyt bezzwrotny.

Kryzys paktu stabilności i wzrostu w latach 2003-4.

- **Stan faktyczny.** W drugiej połowie 2003 r. stało się jasne, że Francja i Niemcy po raz kolejny zanotują deficyty budżetowe przekraczające dopuszczalny w świetle ustaleń zawartych w pakcie stabilności i wzrostu próg wynoszący 3% PKB. W październiku 2003 r. Komisja Europejska w osobie Komisarza ds. monetarnych Pedro Solbesa domagała się, by Francja dokonała w 2004 r. redukcji deficytu strukturalnego (wydatki sztywne np. na emerytury, zdrowie, itd.) o 1% PKB czyli o około 6 mld euro. Francuzi łamią reguły paktu nieprzerwanie od 2002 r., lecz również i teraz odmówili podporządkowania się zaleceniom Komisji. Podobnie Niemcy oświadczyły, że w 2004 r. nie dotrzymają po raz trzeci limitu deficytu budżetowego na poziomie 3%.
- **Decyzja Rady UE.** W reakcji na takie stanowisko państw członkowskich Komisja postanowiła doprowadzić do wyegzekwowania zobowiązań wynikających z paktu stabilności i wzrostu. Komisja zaleciła nałożenie na Francję i Niemcy wynikającej z rozporządzenia 1467/97 sankcji poprzez zobowiązanie ich do złożenia nieoprocentowanych zwrotnych depozytów. Jednakże podczas posiedzenia Rady UE państwa członkowskie podjęły decyzję o nienakładaniu sankcji.
- **Wyrok ETS z 13 lipca 2004 r. w sprawie C-27/04 Komisja v. Rada.** Komisja wystąpiła do ETS ze skargą o stwierdzenie nieważności podjętej na podstawie art. 104 ust. 8 TWE decyzji Rady o zaniechaniu przyjęcia środków prawnych zgodnie z zaleceniem Komisji w odniesieniu do państw utrzymujących nadmierne deficyty budżetowe na podstawie rozporządzenia 1467/97 stanowiącego element paktu stabilności i wzrostu z powodu braku wymaganej większości głosów. ETS stwierdził, że KE nie może wnosić skargi przeciwko zaniechaniu wydania aktu, zaś uzgodnienia Rady uznał za nieważne. Wyrok ETS nie rozstrzygnął sprawy. Trybunał stwierdził, że nie można stwierdzić nieważności niepodjętej decyzji.